

FATABUREN

Nordiska museets och Skansens årsbok

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1966

Redaktion:

GÖSTA BERG · HANS HANSSON

SAM OWEN JANSSON · SKANS TORSTEN NILSSON

Redaktionssekreterare: Ernst-Folke Lindberg

*Omslagets färgplansch återger C. P. Mazers porträtt av
C. J. L. Almqvist. Det är i Nordiska museets ägo.*

Tryckt hos Svenska Reproduktions AB, Stockholm 1967

FRILUFTSMUSEER OCH KULTURRESERVAT

av Gösta Berg

(Diskussionsinledning vid ett nordiskt symposium på Skansen den 7 maj 1966 om friluftsmuseernas egenart och framtid, anordnat i anslutning till Skansens 75-årsjubileum.)

Skansens sjuttiofemårsjubileum kan ge anledning till återblickar i skilda riktningar, både när det gäller institutionens historia och dess inverkan på den museala utvecklingen på andra håll i världen. Många av dem som uttalat sig om Skansens tillkomst har särskilt fäst sig vid den kulturella miljö, det andliga klimat som kännetecknade tiden. I de nordiska länderna gjorde sig de nationalromantiska strömningarna kraftigt gällande inom skönlitteraturen, måleriet, skulpturen, sången och musiken och på andra områden av kulturlivet. Inte sällan förlänades de en "fosterländsk" etikett och bidrog att ge våra inhemska aktiviteter ett drag av instängdhet och isolering. Med nationalromantiken var provincialismen förbunden och den blev av särskild betydelse för kulturminnesvården och grundandet av de kulturhistoriska museerna, där man med föremålens hjälp sökte markera skilda provinsers och bygders särart, särskilt på det estetiska området, i folkkonst och folkdräkt.

Det är tydligt att dessa andliga strömningar betydde mycket för Artur Hazelius framgång i hans livsgärning. Men man måste ändå känna sig tveksam om deras avgörande inverkan. De hade relevans främst när det gällde den gamla bondekulturen som vid den tid han började sin gärning syntes stå inför sin upplösning genom industrialismens definitiva seger och successiva framträngande. I Hazelius museala gärning, sådan den kom till synes i Skandinavisk-Etnografiska samlingen, vad som sedermera kom att

kallas Nordiska museet, blev emellertid redan från början också de andra samhällsklasserna föremål för ett allt mera ökat intresse. Man får ibland känslan av att nationalromantiken för våra institutioners skapare mera blev ett redskap än en åsiktsmässig grundval.

Den sociala spännvidden i Hazeliuss verksamhet och hans klara uppfattning av skiktningen i samhället är ett utslag av hans stora klarsynthet även på detta område. Här på Skansen tog det sig uttryck i att han inte endast uppmärksammade de besuttnas kulturminnen, de burgna bondgårdarna, utan förde hit sådana pauperistiska bostäder som stenstugan från Blekinge och dagakarlens enkla stuga från Hornborga i Västergötland. Endast tid och ekonomiska resurser hindrade honom att utsträcka verksamheten i den andra riktningen, till de högre stånden. Det blev en senare tid förbehållet att hit föra en herrgård och representativa exempel på stadsbebyggelsen.

Över huvud taget är det skäl att betona Hazeliuss rent museala gärning och vad hans nydaning på detta område innebar. Han var själv väl medveten om sina insatser. Så skriver han till sin gamle vän och medhjälpare Thure Cederström 1892: "Jag har ej gått de gamla museivägarna, utan till en viss grad brutit nya." Det är ovisst om dessa ord enbart har sin syftning på det då ettåriga Skansen eller om han tänkte även på Nordiska museet. Ur en mera renodlat svensk synpunkt kan de gälla med samma rätt i bägge fallen, men det var friluftsmuseiidén som fick en större räckvidd, det enda verkligt originella bidraget från vårt lands sida på det museala området, som Bengt Thordeman har kännetecknat det!

Hazeliuss gärning kan återföras på hans bildningspatos och hans målmedvetna strävan att ge sitt livsverk en bred pedagogisk inriktning. Redan innan han började sin samlarverksamhet hade han känt en längtan efter vidare arbetsfält på detta område än som skolans värld kunde erbjuda. Men redan då hade spridningen av kunskap och kultur till bredare befolkningslager varit rikt-punkten och tagit sig uttryck i kampen för en rättstavningsreform, i utarbetande och spridning av läroböcker och folkskrifter etc. Det är sådana strävanden som bildar bakgrunden också för hans kulturminnesvårdande insatser och som gav honom styrka

att med sådan intensitet ägna sig åt sina nya självpåtagna uppgifter. Han hade den befriande känslan att äntligen ha funnit ett livsmål att kämpa för, en stor uppgift som ålagts honom att slutföra.

Åtskilliga av dem som yttrat sig om Hazelius har liksom jag själv slagits av sammanhanget och kontinuiteten mellan de båda institutioner han i tur och ordning grundade, nämligen Nordiska museet och Skansen. Det gäller framför allt utställningstekniken, där den vikt han lade på det funktionella ter sig förvånansvärt modern. Han hade fullt klart för sig att en utställning av ett antal föremål, i varje fall om dessa inte var för sig var av ett högt estetiskt värde, inte utan vidare kunde fångsla en besökares intresse. För att detta skulle kunna ske måste de utställda föremålen på ett eller annat sätt infogas i sina naturliga sammanhang. Den väg han härvid valde var som bekant att ge rekonstruerade bilder ur folklivet, där möbler, redskap, dräkter etc. utställdes i tablåer, befolkade av mannekänger. För framställningen av de senare liksom för kulisser och andra arrangemang använde sig Hazelius delvis av tidens främsta konstnärliga krafter. Denna utställningsmetod var ett slags permanentning av de tableaux vivants som var så älskade i tidens sällskapsliv men som i mera pretentiösa former förekom också på de stora teaterscenerna, där de synes ha varit omåttligt populära (se härom Roderick Rudler, *Levande bilder på scenen i Henrik Ibsens tid*, i *Kunst og Kultur* 48, 1965).

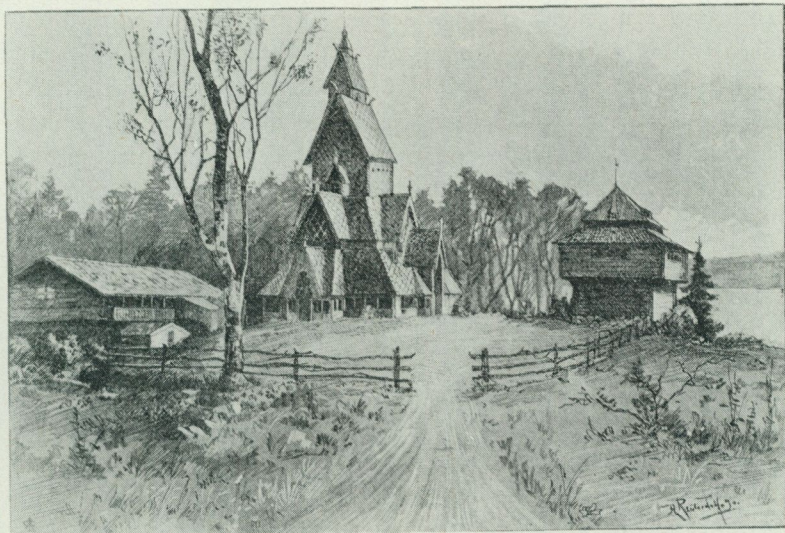
På publiken fick dessa nya grepp en avgörande inverkan och medförde trots det stundom primitiva utförandet redan på ett tidigt stadium stora framgångar. Den levande åskådligheten liksom det konsekventa särhållandet av de olika sociala miljöerna kom Hazelius museum att på ett välgörande sätt skilja sig från samtida motsvarigheter. Särskilt klart framstod skillnaden på det internationella planet gentemot de vid denna tid tillkomna konstslöjdmuseerna, där objekten utställdes i grupper efter materialet utan hänsyn till härkomsten.

Den stora byggnad Hazelius började uppföra vid Lejonslätten var avsedd att innehålla ännu flera och ännu mera storslagna interiörer och även exteriörer från olika svenska landskap. Bland an-

1. Morastugan på Skansen. De två mannekängerna till höger representerar den museiteknik Artur Hazelius redan tidigare lancerat i Nordiska museets avdelningar på Drottninggatan, under det att de två levande flickorna på trappan bättre står i överensstämmelse med friluftsmuseets principer.

nat skulle alla valven mot den stora hallen, nu ockuperade av Kungl. Livrustkammaren, innehålla sådana tablåer. Det var denna tanke som kom att övergivas genom tillkomsten av Skansen. Men det är rörande att se hur till en början även här uppe mannekänger föreställande dalfolk flyttades ut varje dag på gräsplanen kring den första byggnaden och hur lappkåtan befolkades med en lappgumma in effigie med kaffekoppen mellan fingrarna. Först

2. En icke infriad framtidsvision av Skansens Framnäsområde. Byggnaderna föreställer Ornässtugan, stavkyrkan från Borgund i Norge och fatburen från Björkevik i Östergötland, vilka alla skulle uppföras i kopior. Teckning av Henrik Reuter Dahl i *Ny Illustrerad Tidning* 1890.

så småningom befriade man sig från dessa relikter från den rent museala utställningsmetoden och ersatte dem med levande människor. Även detta var ett nytt grepp, utan förebilder i den tidigare utvecklingen, och det vidgades redan under Hazelius egen tid att omfatta allehanda demonstrationer av arbetslivet och av det folkliga festlivet.

Själva tanken att flytta en gammal byggnad var självfallet inte något nytt, något som Hazelius hittat på. Det ligger nära till hands att i detta sammanhang peka på stavkyrkan från Gol och de andra byggnader som skänktes till Oscar II och som uppfördes på Bygdöy. Bernhard Olsen berättar i ett brev 1897 att han i diskussion med Karlin givit kungen äran av friluftsmuseiidén. Han mötte, inom parentes sagt, invändningar och skriver: "Han (dvs. Karlin) har kun en Maade at deltage i en Diskussion og det er at raabe højere end den han taler med." Många andra föregångare

kan framdragas, men det avgörande nya var Hazelius klara intention att hans byggnader skulle visas för allmänheten, skulle tjäna ett pedagogiskt ändamål. Det var med den avsikten han redan i mitten av 1880-talet planerade sitt friluftsmuseum och förvärvade de första byggnaderna för ändamålet. Och denna målsättning blev avgörande för den fortsatta utvecklingen, både under Hazelius livstid och senare.

Från de första famlande planerna 1885 till en anläggning på Framnäsområdet, där utrymme skulle beredas för kopior av Ornässtugan, Borgunds stavkyrka, fatburen på Björkvik och andra historiskt märkliga nordiska byggnader fann Hazelius snart sin egen väg och var lyckligtvis ute i så god tid att han kunde rädda undan förstörelse flera nu helt unika eller i varje fall nästan unika monument. Skansen har emellertid inte, bland annat på grund av utrymmesskäl, möjlighet att som sin danska motsvarighet, Fri-landsmuseet vid Sorgenfri, systematiskt inrikta sig på att skapa ett museum av byggnader från hela landet. Vi kan endast ge exempel ur den starkt skiftande verkligheten. Så mycket angelägnare är att detta urval sker med omsorg och eftertanke. På senare år har vi lagt oss vinn om att komplettera byggnadsbeståndet främst beträffande den senare utvecklingen på bostadsskickets och livsföringens olika områden. Därför har vi uppfört eller har under uppförande en statarstuga från Södermanland, ett Folkets hus från Värmland och en folkskola från Västergötland. Det gamla posthuset från Småland innehåller bostadsinteriörer från åren före första världskriget. Som Arne Biörnstad framhåller ligger det ett särskilt värde i att besökarna i ett friluftsmuseum jämte allt det som har historiskt intresse finner ett och annat som de känner igen och som kan skapa hos dem ett slags hemkänsla.

Att endast se byggnadernas exteriörer ger emellertid inte alltid besökarna så stort utbyte. Det var därför som Hazelius var så angelägen att även lägga ned stor omsorg på inredning och möblering. Han anordnade också i byggnaderna och deras omgivning demonstrationer av hemsysslor och hantverk. Efter dessa linjer har man — liksom beträffande den folkliga festkalendern, som inte minst genom Skansens insatser torde ha fått förnyat liv i vårt land — gått vidare också i fortsättningen. Särskilt förevisningarna

3. Ljustöpning i Älvrosgården på Skansen. Ett friluftsmuseum är en naturlig miljö vid demonstration av gamla arbetsmetoder.

av gamla hantverksmetoder har fått en rik utveckling genom uppförandet på Skansen av stadskvarteret med dess många verkstäder.

Redan läget i förhållande till huvudstaden och hänsynen till Djurgårdens gamla traditioner kom emellertid Hazelius att ge sitt friluftsmuseum en ännu vidare syftning, som ger sig till känna

när han 1898 talar om den sociala betydelsen som det nya folkliv vilket utvecklar sig på Skansen, äger för huvudstaden, och som torde få anses sträcka sin verkan även utom dess gränser. Min norske kollega Reidar Kjellberg har nyligen berättat för mig en episod från det besök hans företrädare Hans Aall, skaparen av Norsk Folkemuseum i Oslo, som ung man gjorde hos Hazelius för att inhämta hans erfarenheter på det museala området. Aall hylade liksom sina jämnåriga ett mera asketiskt ideal ifråga om museer, där föremål och byggnader skulle tala för sig själva, utan pekpinnar och extra attraktioner. På sitt stillsamma sätt genmålde Hazelius mot den renlärige unge mannen, att folket som kom hit upp på Skansen dock även hade ett behov av förströelse!

Men är friluftsmuseets idé bärande även i våra dagar? Många kritiska röster har höjts både inom den unga generationen och bland mognade och mera erfarna museimän. Och ändå ser vi nya sådana anläggningar komma till i ganska rask takt både i Europa och Amerika och till och med i de nyvaknade världsdelarna. Det kan måhända löna mödan att göra en kort resumé av förtjänster och nackdelar — en och annan har gjort det före mig men problemet är fortfarande brännande aktuellt!¹

Förda till ett friluftsmuseum får de gamla byggnaderna en kontinuerlig vård och en relativ säkerhet mot förstörelse — även om Gud skall veta att härverk förekommer också inom dessa skyddade områden. Själva flyttningen förtar visserligen en del av det dokumentariska värdet men ger å andra sidan tillfälle till grundliga studier, som kan sträcka sig ända till en arkeologisk utgrävning av själva byggnadsplatsen. Nedtagandet och återuppförandet med dess omsorgsfulla granskning av alla byggnadsdelar och dessas renovering skänker monumentet en ökad livslängd. Inom museet kan en anläggning förses med en inredning och möblering som inte behöver ta hänsyn till det moderna livets krav men som ger den ett ökat pedagogiskt värde. Där ges också möjlighet att demonstrera husliga sysselsättningar och gamla hantverksmetoder och därigenom återskänka den ett visst liv. Slutligen och främst, där får ett större antal människor tillfälle att se en byggnad, en gård eller annan anläggning än vad fallet skulle varit om den blivit liggande på sin gamla plats. Och genom den goda, allmänt

4. Färgningskurs på Skansen 1941. Många gamla hemsysslor från självhushållets dagar har i vår tid fått förnyad aktualitet.

tillämpade principen att också i tryck redovisa de rön som gjorts vid flyttningen och de historiska forskningar som bedrivits i detta sammanhang kommer en ännu vidare krets att få glädje av förvärvet.

Mot detta kan givetvis invändas att en flyttning innebär ett upprivande av monumentet ur dess gamla miljö, varvid man dock observerar att därmed inte tillgår mycket annorlunda än när t. ex. konstverk och andra inventarier avlägsnas ur kyrkor och kloster

för att i museerna belysa stilhistoriens epoker och enskilda konstnärers insatser. Naturligtvis vore det ett önskemål att något av den gamla miljön finge följa med till den nya platsen, men detta låter sig göra endast i sällsynta undantag. I regel kan man varken i naturmiljön eller kulturmiljön skära ut en sådan kaka som skulle kunna ge någon föreställning om ett monuments ursprungliga hemvist. Artur Hazelius gick bet på att omdana olika delar av Skansen till likhet med landets skilda naturtyper och hans efterföljare har inte haft större framgång. Vi vet emellertid att man på museet vid Sorgenfri lagt ned ännu större möda och sett bättre resultat av ett sådant arbete. Eljest bildar som jag en gång sagt Anders Sandvigs fäbodvall i Lillehammer utan tvivel en höjdpunkt inom den illusionistiska museitekniken.

Även om vi numera strävar efter att i stället för enstaka byggnader flytta gårdar och hela anläggningar blir detta ur miljösynpunkt ändå endast en kompromiss: en gård utan grannar hämtad från en rättbebyggd by blir endast ett utsnitt ur omgivningen. Och så är det allt annat som går förlorat och som bidrar att förändra, i de flesta fall kanske närmast att förgylla verkligheten. Martin A. Hansen som på Sorgenfrimuseet återsåg Peblingegården som han kände sedan barndomen skriver härom: "Skönt alt indvendigt tilsyneladende var der: klinker, lukketøj, bohave, ildsted, manglede der noget væsentligt: Da jeg efter det triste gensyn på museet kom forbi en blomstrende hyl, igennem dens honnigånde, forstod jeg lidt bedre. Gården lugtede ikke. Duften af grøntfoder, sur mælk, rådnende roer, af creaturene og møddingen, den var borte. Lugt var der nok, men det var af de præparerende vædsker, hvormed man har konserveret det gamle ligs ynder." (Tanker i en skorsten, 1948). Vad Hansen efterlyser erinrar om ett yttrande av en av hans svenska kolleger, en av våra styrelseledamöter här på Skansen, författaren Per Anders Fogelström. Han ifrågasatte om inte även ohyrnan borde beredas en fristad på ett eller annat ställe här uppe! Jag minns också väl, hur en annan nu sedan länge bortgången styrelseledamot, justitierådet Arthur Lindhagen ansåg, att det var tämligen meningslöst att föra hit en statarstuga, när man ändå inte kunde demonstrera själva eländet som rådde där, så som han mindes det från sin ungdoms herrgårdssomrar.

5. Erik XIV återvänder från en turnering, en bild från vårfesten 1895. Genom historiska tablåer fick Skansenbesökarna inte endast trevlig underhållning utan även undervisning i lättsmält form.

Det kräves ganska ofta inlevelse och fantasi från åskådarnas sida för att få något utbyte av en gammal gård, liksom av varje annat monument. Men detsamma gäller nästan alltid i inte mindre grad, när detta blivit bevarat på platsen. Den restaurering som även där måste ske borttager åtskilligt av det dokumentariska värdet, men viktigare är att själva miljön sällan blir bestående. Gäller det en gård med jordbruk är det svårt att driva det med de gamla byggnaderna och skall detta ske krävs omfattande och störande ombyggnader. Att driva jordbruk på musealt vis, med användande av de gamla metoderna, är en dröm som en och annan fantasirik ande umgås med, men som, särskilt med hänsyn till arbetskraften, måste hänvisas till utopiernas värld. Överges anläggningen och blir stående obebodd är det inte mycket bättre. I

6. Fäbodvallen från Maihaugen i Lillehammer, ett lyckat exempel på en museal anläggnings inpassande i naturlig miljö.

landskapet får den då närmast karaktären av en ruin och förlorar så småningom allt annat berättigande än det museala. Tages den i bruk för rekreationsändamål, som semesterhem etc., en utväg som många gånger är att hälsa med glädje, blir det i huvudsak bostadshusen som blir räddade från förintelse. Men även där kan man få sina betänkligheter. Bjarne Stoklund har erinrat om hur nedbrytande den restaurering ofta blir som utan rådgivning utföres av entusiastiska och småpyssliga semesterfirare (Budstikken 1964). Det allmännas kontroll över landsbygdens bebyggelse är i varje fall i Sverige ännu mycket ofullkomlig.

Bättre går det i allmänhet i städerna, där räddandet av hela kvarter och andra enheter kan ske under sakkunnig kommunal kontroll. Även där är emellertid att märka — ur kulturminnesvårdens synpunkt — att restaureringen för att möjliggöra bygg-

7. En gata i Gamla Linköping. Kulturresevat av detta slag innebär att gamla, centralt belägna röningshus flyttas till ett område i stadens utkant. Exteriörerna återställs i sitt gamla skick, men det inre moderniseras efter nutida krav och hyres ut.

nadernas praktiska användning ofta går så långt att egentligen endast skalet blir kvar. Är det endast den stadsplanemässiga miljön man vill bevara är väl intet att säga härom. Men den yttersta konsekvensen blir, såsom de mest entusiastiska hembygdsvårdarna också finner fullt tillfredsställande, att även själva gatunätet — med ny bebyggelse — är värt att bevara!

Några ord bör ägnas åt en speciell form av "kulturresevat" som för närvarande åtnjuter stor popularitet bland de svenska kommunalmännen, nämligen den som kan exemplifieras med Gamla Linköping och Wadköping i Örebro. Här bevarar man inte de gamla byggnaderna på sin plats inne i städerna utan för dem till ett område i utkanten av staden, uppför dem där, ger dem en helt modern inredning och uthyr dem till hugade spekulanter. Vederbörande stad, som knappast skulle fått riva bygg-

naderna utan vidare — den allmänna opinionen skulle bl. a. ha lagt hinder i vägen — ser sig genom den vinst man gör på den gamla tomtmarken i stånd att i subventionerande syfte anslå ganska stora belopp för ifrågavarande projekt. Även om på detta sätt en del värdefulla byggnader blir "räddade", kan man känna sig tveksam om det sunda i denna utveckling. När den normala stadsbebyggelsen, såsom redan skett i Linköping, börjar att växa upp kring kulturreseptatet, ter sig detta redan ur estetisk synpunkt ganska bortkommet. Och hur skall dessa kvarter på ett naturligt sätt låta sig inpassas i framtidens samhälle? Hur skall nivån kunna uppehållas, när annan bebyggelse får ännu större bekvämligheter? En av våra stridbara arkitekter har fällt den hårda domen: " 'Gamla X-köping' känns oäkta på gränsen till förfälskning. Just strävan att ge det sken av äkthet och levande funktion i stället för att nöja sig med den enskilda byggnadens individuella, rent dokumentariska värde och därmed erkänna anläggningen i sin helhet som ett museum står i strid med elementära sanningskrav" (Sven A. Söderholm i Svenska stadsförbundets tidskrift 1966).

Men naturligtvis finns det utrymme för många olika vägar. Uppgiften att rädda över åt framtiden något av den gamla bebyggelsen är svår nog ändå för att inte alla möjligheter skulle beaktas. I varje fall i vårt land står vi alldeles givet inför den situation som jag redan för många år sedan skildrade med den unge Verner von Heidenstams ord, när han på 1890-talet återvände till hemlandet och fann att man överallt rev och raserade, byggde om och putsade upp vad vi hade kvar av gamla byggnader, så att "en främling utan kunskaper skulle kunna anse Sverige för ett nytt land utan historia" (Modern barbarism 1894).

Och ändå har vi då inte dragit in det svåra problemkomplexet, hur vi skall göra med räddningen av prov på gårdagens och dagens arkitektur. Skall det bara bli monumentalarkitekturen som kommer att stå kvar som synliga minnen från vår egen tid? Och hur skall det annars gå till att bevara ett eller annat hyreshus från 1800-talets slut och från vårt eget århundrade? Har friluftsmuseerna någon uppgift att fylla i detta sammanhang och vad skall man i annat fall finna för former? Man behöver endast erinra om skyskraparkitekturen för att var och en skall förstå

att redan storleksordningen gör problemen närmast olösliga. Man kan onekligen med Kai Uldall mena att de kulturhistoriska museerna, både de egentliga museerna och friluftsmuseerna, borde avsluta sin insamlingsverksamhet med industrialismens definitiva genombrott. Från den tid som följde därefter menade han, att det fanns över nog av dokumentariskt material i bild och text. Men något bjuder det emot att skära av den gordiska knuten på detta drastiska sätt. Det påminner litet om när man anser sig kunna avskaffa djurparkerna för att man nu kan få se de vilda djuren på film. Det är liksom en omyndighetsförklaring för den som alltid ansett att föremålet, det tredimensionella föremålet, har sitt särskilda höga källvärde och därjämte och framför allt en stor pedagogisk betydelse framför bilder och skrifter.

Kvar står under alla förhållanden friluftsmuseernas, liksom de andra museernas, stora uppgift: att lära människorna att känna och att tänka. Dess byggnader och anläggningar kan ge åskådaren en inblick i en gången tids förhållanden och förmedla kunskap om kulturyttringar som han har svårt att nå på litterär väg. Sådana intryck kan för att anknyta till André Malraux' tankegångar om det imaginära museet, väcka föreställningar hos åskådaren som i hans fantasi skänker liv åt en förgången värld.

Not

¹ I sitt arbete *Bauernhäuser in Schleswig-Holstein* (2:a uppl. 1963, s. 28 f.) framlägger t. ex. Klaus Thiede liknande synpunkter och betonar i detta sammanhang Artur Hazelius banbrytande insats.

SUMMARY

Open-air Museums and Cultural Reservations

(Introduction to a discussion held at a symposium at Skansen on the 7th May 1966)

The celebration of the 75th year since the opening of Skansen prompts retrospection in various directions. Here we shall only emphasize Artur Hazelius' achievements purely in the museum sphere, and what his reorganization in this field implies. It may be traced back to his intensive endeavours to steer his life's work in a broadly educational direction. In his exhibition technique the emphasis he laid on the functional aspects appears to be surprisingly modern. A number of objects cannot straight away arouse a visitor's interest. This occurs only when they are in some way or other linked together in some natural relationship. Even in his very first exhibition he arranged interiors and exteriors from different Swedish provinces, but it was not until the idea of an open-air museum entered his mind that this principle was realized as an inspiration. Not only various aspects of working life but also the popular festivities could be visualized in a living milieu. The mere idea of moving an ancient building was in itself nothing new. What *was* novel lay in the idea that the transplanted buildings were to be put to educational and enlightening purposes.

In our day many critical voices have been raised against the idea of open-air museums, both from the young generation and from more experienced museumologists. It has been said that a moved farm building has been broken out of its old environment and that its atmosphere cannot be recaptured on a new site. However, the same also applies in most cases to buildings that are still standing in their original milieu. If it is a question of an agricultural farm, it is in any case difficult to run it on rational lines with the ancient buildings, and an antiquarian farming as part of a museum is a mere dream that must be relegated to a Utopian world. If the establishment is abandoned and remains standing uninhabited it is bound gradually to assume the character of a ruin in the landscape.

One particular form of cultural reserve is at present enjoying great popularity among the Swedish municipal authorities, viz. when, as at Linköping and Örebro, they re-erect old buildings on an estate on the outskirts of the town, give them entirely modern fittings and rent them out to intending speculators. One may feel some doubt as to the soundness of such a development. How are these housing estates to fit naturally into the community of the future?

The task of rescuing for the future some examples of the old habitations is a difficult one, especially if we also include in that category the buildings of yesterday and today. One need only be reminded of the existence of skyscraper architecture to realize that the very dimensions of these buildings make the problem almost insoluble. However, it is obviously undesirable to limit the functions of the open-air museums to the pre-industrial epoch. It would be, as it were, a declaration of incapacity on the part of anyone who has always considered that the three-dimensional object possesses its own high value as a source and, in addition, a considerable educational value above that of illustrations and documents.